

УДК 336.71

ЗАЧОСОВА Наталія Володимирівна,
д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту та економічної безпеки,
Черкаський національний університет
ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна,
natazachosova@gmail.com

УПРАВЛІНСЬКІ ПРОБЛЕМИ УБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДСИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У процесі дослідження було виявлено дві значні управлінські проблеми забезпечення економічної безпеки фінансової підсистеми економічної безпеки національної економіки України – це відсутність належного інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень і недоліки у сучасних підходах до його отримання та відсутність кадрів належної кваліфікації для професійного виконання функції управління економічною безпекою елементів національної економіки України. Встановлено особливості рейтингової системи CAMELSO та можливість її використання у процесі оцінювання рівня безпеки банківської складової економічної безпеки національної економіки України. Визначено недоліки процесу оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів фінансової складової національної економіки України. Запропоновано модель створення та функціонування Центру підготовки та сертифікації фахівців з управління економічною безпекою у фінансовому секторі національної економіки.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, національна економіка, економічна безпека, фінансова безпека, кадрове забезпечення, кадровий потенціал.

Постановка проблеми. Фінансова безпека займає важливе місце у системі національної безпеки держави. Економічна безпека національної економіки України нині суттєво дестабілізована факторами, що якраз мають фінансову природу походження, що вимагає звернення уваги наукової спільноти до проблеми досягнення належного рівня фінансової безпеки країни. Державними органами і структурами вживаються заходи щодо регулювання стану фінансової безпеки суб'єктів національної економіки, однак фінансова система має специфічну архітектоніку, а загрози, що є притаманними для діяльності її учасників нині є нетрадиційними, зважаючи на політичні та економічні обставини. З огляду на це, необхідним і таким, що назріло у часі, є дослідження проблем організації процесу ефективного управління станом економічної безпеки фінансових установ з метою виявлення резервів підвищення рівня економічної безпеки національної економіки України шляхом зміцнення фінансового сектора і покращення стану економічної безпеки його активних учасників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення економічної безпеки на національному рівні зі спрямуванням на стабілізацію фінансової її складової знайшла широке відображення у публікаціях вітчизняних дослідників. Так, Бригінець О. О. розглядає аспект детінізації економіки як основи фінансової безпеки держави [1], Мартинюк В. П. пропонує стратегію нейтралізації податково-боргових ризиків фінансової безпеки держави [2], Петрушевська В. В. досліджує механізм формування і реалізації державної фінансової політики у процесі забезпечення безпеки економіки [3], Ревак І. О. конкретизує об'єкти та суб'єкти фінансової безпеки держави [4], Сидоренко П. О. розглядає безпеку фондового ринку в системі фінансової безпеки держави [5], Шемаєва Л. Г. систематизує концептуальні підходи до оцінки стану фінансової безпеки сектору державних фінансів України [6]. Однак, із плином часу з'являються усе нові проблеми управління станом економічної безпеки учасників фінансової підсистеми економічної безпеки національної економіки України, що актуалізує початок нових досліджень у окресленій науковій царині.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є виявлення проблем процесу ефективного управління станом економічної безпеки суб'єктів національної економіки

України, які провадять свою діяльність на фінансовому ринку, і результативність функціонування яких є основою формування системи фінансової безпеки держави. Одним із завдань дослідження є надання рекомендацій щодо покращення стану регулювання рівня економічної безпеки окремих суб'єктів національної економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першочерговою проблемою у процесі управління станом економічної безпеки будь-якого суб'єкта є необхідність отримання релевантної інформації про поточний рівень його захищеності від проявів зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз. Таким чином, постає питання про необхідність існування методичних підходів до оцінювання рівня економічної безпеки. На державному рівні існує ряд методичних рекомендацій для діагностики стану економічної безпеки України. Однак, вони не конкретизують механізм для встановлення оцінки рівня економічної безпеки учасників сегментів системи економічної безпеки держави, що дозволяє вважати отримані від їх використання оцінки у деякій мірі недостатньо об'єктивними.

Важливе значення для стану економічної безпеки національної економіки України мають банківський сектор та страховий ринок. Стан безпеки страхового і банківського сегментів фінансової системи може бути оцінений шляхом встановлення рівня відповідності їх професійних учасників прийнятим на державному рівні вимогам і нормативам діяльності. Так, ще у 1973 році у Директиві про платоспроможність (Solvency I) були закріплені норми, покликані регулювати страхову діяльність (спочатку компаній, що не займались страхуванням життя, а з 1979 року – і їх також) у країнах ЄС [7]. З плином часу вимоги змінювались, і з 1 січня 2016 року чинними стали норми та правила, що представлені у Директиві Solvency II [7]. Ці документи варто згадати у контексті розгляду проблеми оцінювання стану економічної безпеки страхових компаній, оскільки у них визначаються розміри капіталу, що є необхідними для нормального функціонування страховиків, а отже, і для належного рівня їх економічної безпеки у системі економічної безпеки національної економіки України. Solvency II дозволяє оцінити структуру платоспроможності капіталу із врахуванням різних видів ризиків. На думку експертів із Білорусі, Вольскіса Е. та Затковської А., слідування нормам Solvency II дозволить страховим компаніям підвищити рівень інформаційної прозорості, реально оцінити ризики та відшукати резерви для оптимізації власної діяльності [8, с.19-20]. А тому означену Директиву варто брати до уваги під час оцінювання стану економічної безпеки страхового сегменту фінансової складової національної економіки, у першу чергу тих його учасників, що прагнуть вийти на міжнародні ринки страхових послуг.

Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (нині – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг) №3755 від 17 березня 2005 року було затверджено Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків [9]. Метою їх створення стала необхідність своєчасного виявлення ризиків у діяльності учасників страхового ринку. Таким чином, пропонований у документі перелік показників стану та результатів діяльності страховиків і визначені їх орієнтовані значення можна використовувати не лише задля ранньої діагностики ймовірності настання банкрутства страховика, але і у якості одного із елементів оцінювання рівня ефективності функціонування системи економічної безпеки страхового сектору національної економіки.

У 2003 році Міжнародною асоціацією органів страхового нагляду (International association of insurance supervisors – IAIS) було запропоновано базові принципи і методологічні підходи до регулювання та нагляду страхової діяльності. У документі, який їх визначає, містяться чіткі вказівки на те, що для запобігання шахрайству та залученню страхових компаній до процесів відмивання коштів, необхідним є перманентний моніторинг на державному рівні фінансового стану, ліквідності та достатності капіталу страховиків, їх відповідності ліцензійним вимогам, наявності та стану організації ризик-менеджменту у компаніях, лояльності та репутації вищої ланки менеджменту. Також

підкреслюється доцільність проведення періодичного аудиту результатів діяльності професійних учасників страхового ринку [10].

Основою для проведення оцінювання стану системи економічної безпеки банківської системи є встановлення факту відповідності діяльності банків, особливо державних і системних, нормативам, які встановлює для них Національний банк України. У першу чергу, професійний учасник банківської системи повинен у повній мірі виконувати ліцензійні вимоги, тобто мати повністю сплачений зареєстрований статутний капітал, розмір якого має бути не меншим, ніж встановлено законодавством України; бути забезпеченим належним банківським обладнанням, комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням і комунікаційними засобами, потрібними для здійснення банківських операцій і захисту інформації/документів від підроблення, викривлення та знищення, ведення бухгалтерського обліку тощо; мати приміщення, технічний стан та організація охорони якого відповідають вимогам нормативно-правових актів Національного банку України; володіти необхідним документальним забезпеченням ведення банківської діяльності; гарантувати наявність як мінімум трьох осіб, призначених членами правління (ради директорів) банку, які мають відповідну освіту та досвід, необхідний для управління банком, кандидатури яких відповідають кваліфікаційним вимогам, та які мають бездоганну ділову репутацію [11]. Таким чином, у ліцензійних вимогах закладено основи для забезпечення матеріальної, силової, інформаційно-аналітичної, фінансово-інвестиційної, інтелектуально-кадрової складових економічної безпеки банківської установи, а оцінювання рівня відповідності поточного стану банку цим вимогам дозволяє провести базову діагностику стану їх економічної безпеки державними регуляторами для потреб отримання інформаційного забезпечення управлінських рішень у царині фінансової безпеки національної економіки.

На державному рівні визначається перелік ризиків, притаманних для банківської складової національної економіки. Оцінювання ризиків на прикладному рівні відбувається шляхом аналізу цілого ряду факторів. У банківській системі для діагностики впливу ризиків на діяльність її професійних учасників традиційною була система CAMELS – бальна система, що ґрунтувалась на поєднанні бухгалтерського та експертного підходів оцінювання ризиків. Відповідно до Рішення Правління Національного банку України від 01.11.2016 р. № 393-рш на зміну системи CAMELS було запроваджено систему CAMELSO [12, 13]. Особливості рейтингової системи CAMELSO та можливість її використання у процесі оцінювання рівня економічної безпеки банківської системи представлено на рис. 1.

Банки, що претендують на високий рівень економічної безпеки, повинні неухильно слідувати у своїй діяльності банківським стандартам Базель. Ще у 1988 р. було надано чинності угоді Базель I [14]. Вимоги до банків зводились до того, що капітал банку мав складатися із основного та додаткового; основним критерієм достатності капіталу банку для забезпечення надійного захисту від фінансових ризиків мало бути співвідношення капіталу банку з його активами, зваженими на фактор ризику. За основу розрахунку було взято кредитний ризик. Відношення капіталу банку до активів, зважених на фактор ризику, не мало бути меншим, ніж 8% [15, с.105].

У 2004 р. було прийнято угоду про достатність банківського капіталу Базель II, а у 2010 р. побачила світ «Міжнародна конвергенція визначення капіталу та стандартів капіталу: нові підходи» («Базель III»). Перехід до цілковитого слідування всім нормам останньої передбачається до 2019 р. [16]. У Базель II було розширено перелік ризиків, що беруться до розрахунку регулятивного капіталу. Також було передбачено наявність у банків власних рейтингових систем, що дозволяють класифікувати клієнтів за ступенем надійності.

Крім того, угода визначає нові підходи до прозорості, уточнює обсяг інформації, яку кредитні організації повинні надавати ринку. Нововведенням Базель III стало суттєве підвищення вимог до форми капіталу першого рівня, до якого рекомендується включати

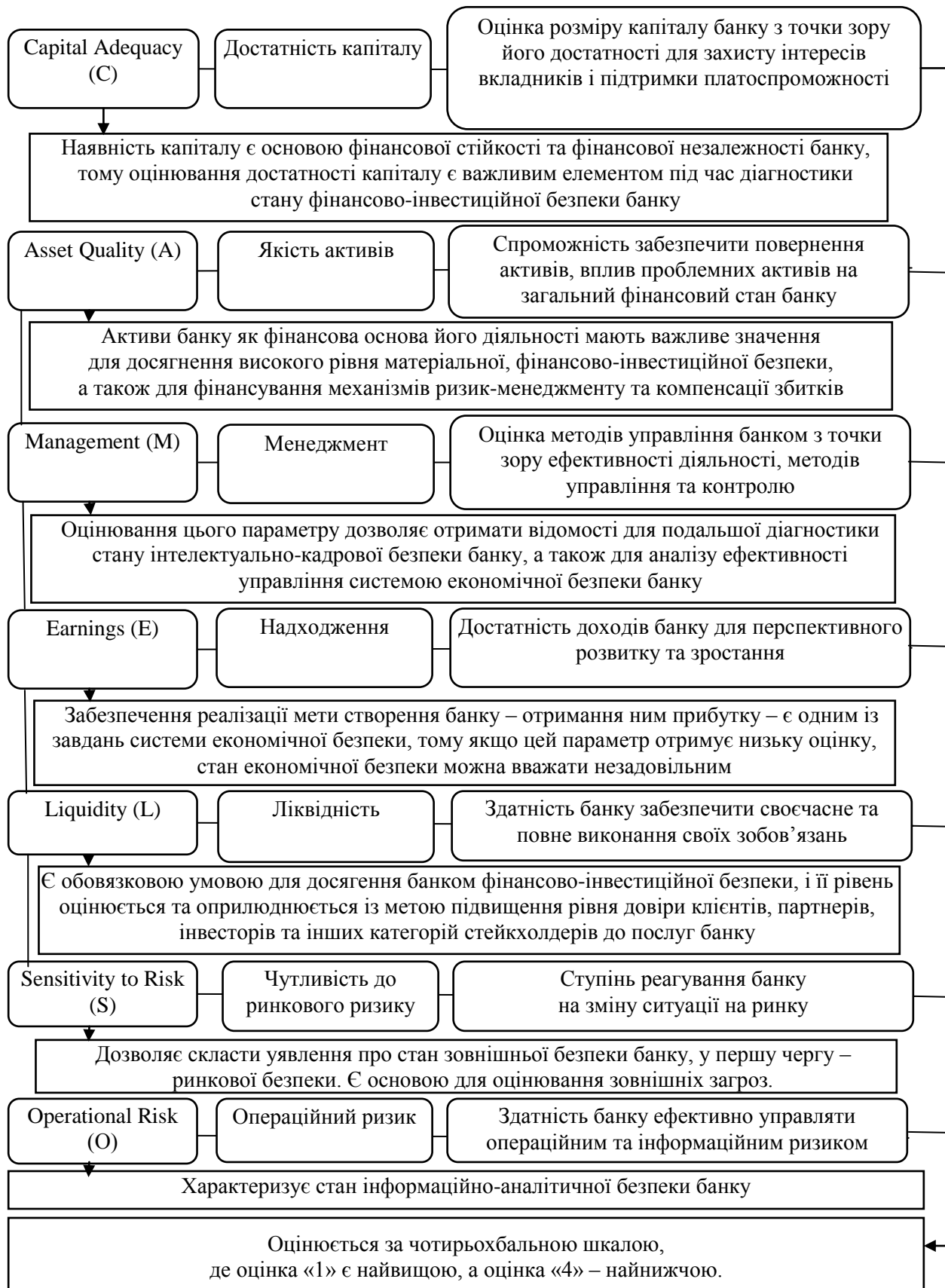

Рис. 1. Особливості рейтингової системи CAMELSO та можливість її використання у процесі оцінювання рівня безпеки банківської складової економічної безпеки національної економіки України

Джерело: складено автором за даними [12, 13]

тільки акції і нерозподілений прибуток. Показник капіталу першого рівня повинен зрости з 4% до 6%. Додатковий капітал другого рівня повинен становити не більше 2%. Передбачається обмеження банків від надмірних ризиків шляхом встановлення нового розміру коефіцієнта левериджу на рівні 3%. Для всіх банків встановлено мінімальну вимогу за рівнем акціонерного (власного) капіталу – 4,5% від активів, зважених на ризик. Обов'язком банків стане створення буфера збереження капіталу на рівні додаткових 2,5% [17]. Таким чином, дотримання норм Базельських угод сприяє зміцненню фінансової стабільності банківського сектору, а нормативні значення показників банківського капіталу, які вони визначають, можуть слугувати орієнтирами у процесі діагностики стану банківської безпеки у системі економічної безпеки національної економіки України.

Методологічні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів фінансової складової національної економіки України систематизовано на рис. 2.

Таким чином, важливим науковим і практичним завданням є формування методології оцінювання стану суб'єктів національної економіки, що провадять діяльність у фінансовому секторі з метою отримання інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень щодо рівня фінансової безпеки України як складової національної економічної системи. Однак, формування методології і її ефективне застосування на прикладному рівні вимагають фахівців у царині безпекознавства.

Вирішення проблеми розвитку кадрового потенціалу для виконання завдання забезпечення економічної безпеки на національному рівні необхідно розпочинати із запровадження спеціальних програм підготовки професіоналів з управління фінансово-економічною безпекою, реалізацією яких мають займатись вищі навчальні заклади.

Управління фінансово-економічною безпекою – специфічна категорія, якісна підготовка фахівців за якою потребує нетривіальних методів і підходів, які б дозволяли отримати студентам знання із управлінської, економічної і фінансової сфер, і вміло застосувати їх для створення та забезпечення ефективного функціонування систем фінансово-економічної безпеки різних суб'єктів національної економіки. Донедавна у кількох ВНЗ України існували магістерські програми для навчання майбутніх професіоналів з управління фінансово-економічною безпекою, однак нині лише кілька закладів освіти продовжують підготовку фахівців у цій царині в межах магістратур за іншими спеціальностями у рамках однієї із можливих спеціалізацій. Таким чином, керівникам державних органів влади, державних і приватних фінансових установ, аналітичних компаній можна рекомендувати брати у штат випускників цих закладів, оскільки їх навчають усім необхідним компетенціям для організації системи економічної безпеки суб'єктів господарювання на різних рівнях економічної системи.

Окрім університетської освіти, пропонується створити професійну організацію, яка займатиметься ліцензуванням діяльності з надання послуг управління економічною безпекою, у тому числі і у фінансовому секторі. Приклади таких організацій можна віднайти у світовій практиці. Зокрема, зразком для створення подібної організації на міжнародному рівні може слугувати Асоціація сертифікованих фахівців з розслідування розкрадань (шахрайств) (Association of Certified Fraud Examiners, ACFE), що на разі є міжнародною професійною організацією, яка об'єднує фахівців у галузі запобігання, виявлення і розслідування випадків розкрадань, шахрайства та посадових зловживань. ACFE є найбільшою у світі структурою, функціонування якої ставить за мету боротьбу з шахрайством у різних секторах національної економіки.

Водночас, ця організація є провідним постачальником освітніх послуг щодо навчання усіх зацікавлених осіб методам боротьби з шахрайством. ACFE налічує майже 80000 членів, і її активна діяльність суттєво зменшує кількість бізнес-шахрайств в усьому світі, підвищуючи суспільну довіру та стимулюючи працівників суб'єктів господарювання різних видів економічної діяльності до чесності та об'єктивності в рамках професії.

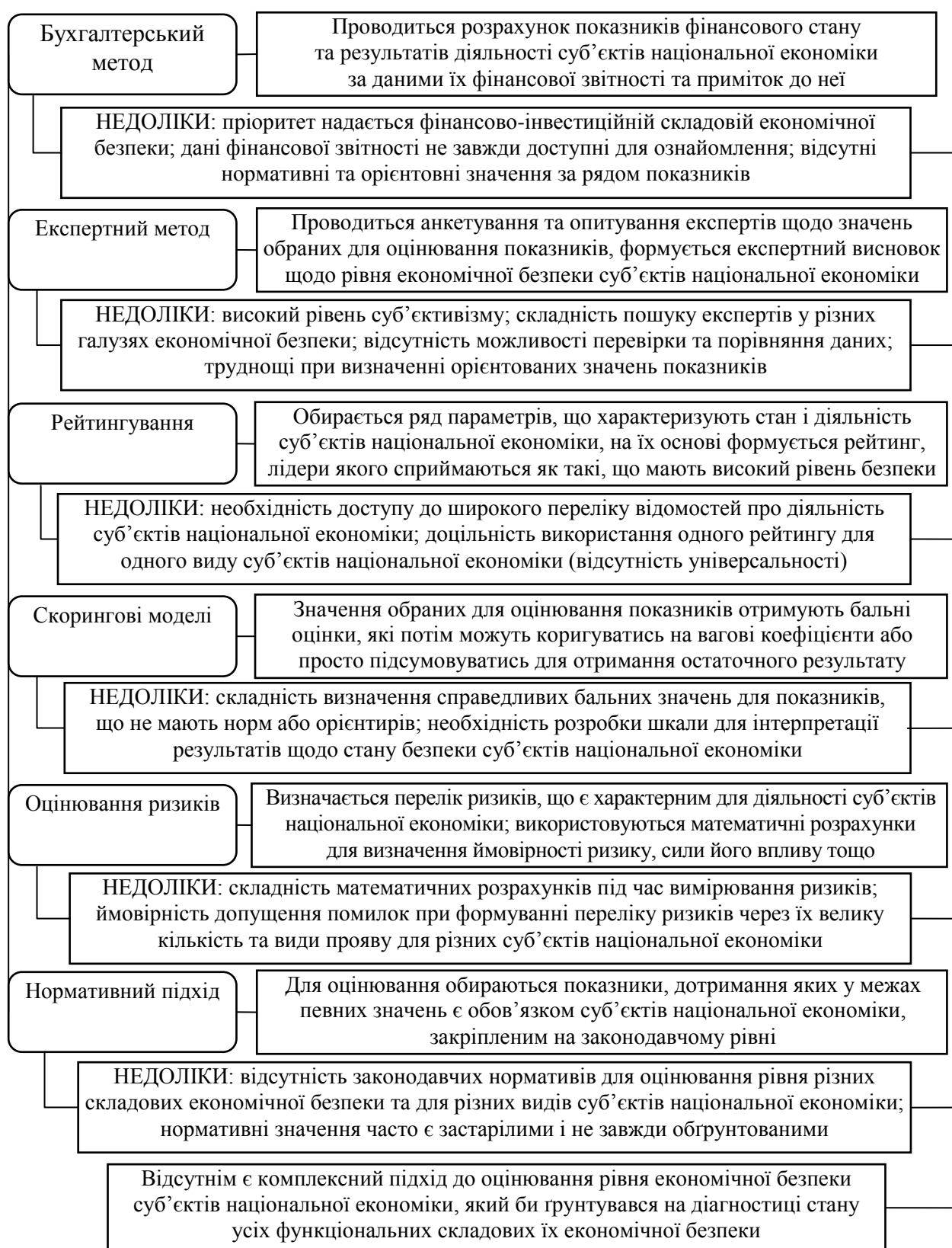

Рис. 2. Недоліки процесу оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів фінансової складової національної економіки України

Джерело: складено автором

Місією ACFE є скорочення числа випадків шахрайства і фінансових злочинів, що вчиняються представниками «білих комірців» і допомога членам організації у виявленні випадків шахрайства і попередження його у майбутньому. Для того, щоб виконати свою місію,

ACFE: забезпечує високий рівень компетенцій сертифікованих фахівців з розслідування розкрадань (шахрайств) через механізм їх професійної експертизи; встановлює високі стандарти для членства в організації, у тому числі вимагається демонстрація компетенцій і дотримання обов'язковості неперервної професійної освіти; вимагає від сертифікованих фахівців із розслідування розкрадань дотримуватися суворого кодексу професійної поведінки та етики; виступає в якості міжнародного представника для сертифікованих фахівців з розслідування розкрадань у сферах бізнесу, площинах функціонування урядових і наукових установ; підтримує високий рівень довіри громадськості до цілісності, об'єктивності і професіоналізму сертифікованих фахівців з розслідування розкрадань.

Особливий інтерес з точки зору можливості імплементації зарубіжного досвіду у вітчизняну практику підготовки управлінського персоналу у сфері забезпечення економічної безпеки у різних секторах національної економіки, у тому числі і у фінансовому секторі, викликає процедура набуття членства у цій організації. Так, аби стати членом ACFE та набути статусу сертифікованого експерта (ревізора) з вияву шахрайства (Certified Fraud Examiner, CFE), необхідно пройти чотири кроки, тобто характерним у цьому процесі є використання поетапного підходу: по-перше, приєднатись до ACFE шляхом реєстрації на офіційному сайті організації, по-друге, пройти підготовку до фахового іспиту CFE, по-третє, звернутись із проханням дозволити здати іспит, і нарешті – успішно його пройти на четвертому кроці.

На особливу увагу заслуговує композиція іспиту та власне процес його проходження. CFE іспит призначений для перевірки знань аплікантів у кількох основних сферах, які включають шахрайство, проведення експертизи, основи економічних, юридичних і фінансових знань. Перша група запитань на іспиті стосується запобігання шахрайства і стримування його поширення, у межах якої перевіряється розуміння особою того, чому вчиняються шахрайські дії і які є способи запобігання шахрайству. Теми, об'єднані в цьому розділі іспиту, включають злочини причинно-наслідкового зв'язку, злочини «білих комірців», професійне шахрайство, дії, спрямовані на запобігання шахрайства, оцінку ризику шахрайства, а також норми Кодексу професійної етики ACFE. Питання категорії фінансових операцій і схем шахрайства – мають на меті перевірити розуміння видів шахрайських фінансових операцій, здійснюваних у сфері бухгалтерського обліку. Для проходження цієї складової іспиту, особа повинна продемонструвати знання основ бухгалтерського обліку та аудиту, теорії схем шахрайства, внутрішнього контролю для запобігання шахрайству та інших питань аудиту і бухгалтерського обліку.

Дослідницька складова іспиту – включає в себе питання щодо механізмів проведення інтерв'ю при прийнятті заяв, напрями отримання інформації із державних архівів, процедури відстеження незаконних операцій, оцінки обману і складання звіту про виконану роботу.

Юридична (правова складова) – призначена перевірити знання юридичних наслідків проведення експертизи з метою виявлення шахрайства, в тому числі норм кримінального і цивільного права, правил доведення шахрайських дій у юридичній площині.

Таким чином, іспит складається із чотирьох розділів; кожен розділ має 125 питань множинного вибору правильного варіанту відповіді, решта питань передбачають вибір, чи правдиве судження пропонується. В цілому, тест включає у себе 500 питань. Вибірка питань для іспиту генерується комп'ютером випадково. Іспит може бути пройдено у зручний для особи час, дистанційно, впродовж 30 днів після отримання ключа для активації іспиту. Однак, починаючи відповідати на запитання одного з розділів іспиту, його необхідно завершити. Відправка відповідей іспиту на перевірку можлива після опрацювання усіх чотирьох розділів.

Для підготовки до іспиту пропонується навчальний посібник, що містить понад 2000 сторінок, і включає велику кількість схем, прикладів, форм шахрайських дій, та набір методів і інструментів протидії їм. Також пропонується дистанційний курс підготовки до здачі іспиту. Для інтенсивнішої підготовки доцільно пройти чотириденний семінар, що проводиться сертифікованим фахівцем – членом ACFE, і містить інтерактивні форми навчання та засвоєння теоретичного матеріалу і здобуття практичних навиків.

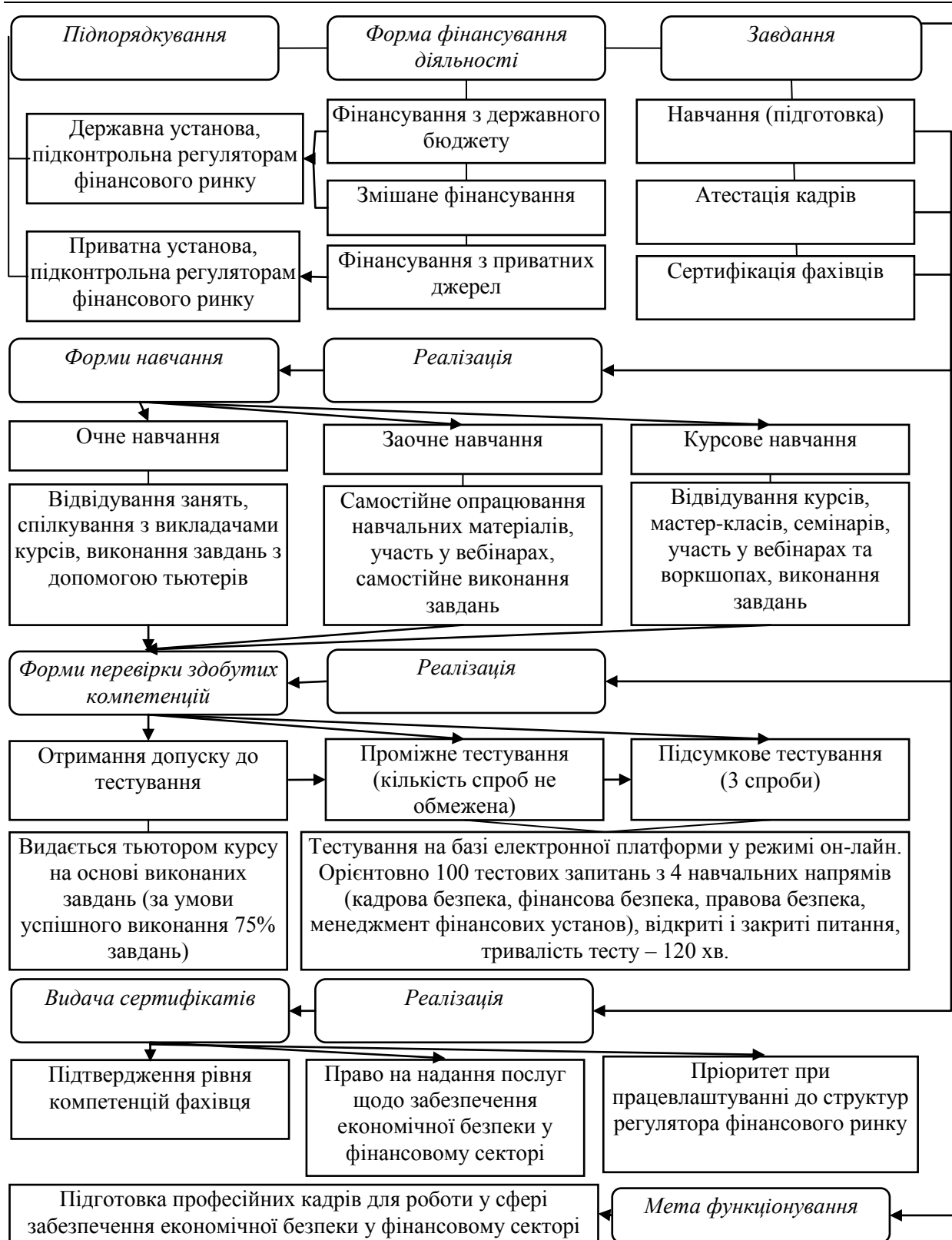

Рис. 3. Модель створення та функціонування Центру підготовки та сертифікації фахівців з управління економічною безпекою у фінансовому секторі національної економіки

Джерело: складено автором

Повідомлення про результати іспиту надходить по електронній пошті, впродовж 3-5 робочих днів із моменту подання відповідей іспиту на оцінювання. Для успішної здачі іспиту необхідно набрати не менше 75% правильних відповідей по кожному розділу іспиту. Загалом, особа має три спроби для проходження іспиту.

Аналітичні дослідження, проведені АCFE, доводять, що суб'єкти господарювання, до складу персоналу яких входять CFE, отримують від цього факту чималий зиск. Швидкість розкриття шахрайств серед особового складу таких суб'єктів вища на 50%, а рівень збитків від вчинених шахрайських дій на 55% нижчий, ніж серед суб'єктів, що не мають CFE у своєму складі [18].

На рис. 3 представлено моделі створення та функціонування організації, на яку може бути покладено державою завдання підготовки та сертифікації фахівців з управління економічною безпекою національної економіки України у фінансовому секторі. Зокрема, це може бути Центр підготовки та сертифікації фахівців з управління економічною безпекою.

Отже, у процесі дослідження було виявлено дві значні управлінські проблеми забезпечення економічної безпеки фінансової підсистеми економічної безпеки національної економіки України – це відсутність належного інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень і недоліки у сучасних підходах до його отримання та відсутність кадрів належної кваліфікації для професійного виконання функцій управління економічною безпекою елементів національної економіки України.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження дало змогу зробити наступні важливі висновки.

1. Встановлено особливості рейтингової системи CAMELSO та можливість її використання у процесі оцінювання рівня безпеки банківської складової економічної безпеки національної економіки України. Система дозволяє провести оцінку розміру капіталу банку з точки зору його достатності для захисту інтересів вкладників і підтримки платоспроможності; виявити спроможність банку забезпечити повернення активів; оцінити вплив проблемних активів на загальний фінансовий стан банку; провести оцінку методів управління банком з точки зору ефективності діяльності, методів управління та контролю; встановити достатність доходів банку для перспективного розвитку та зростання; виявити здатність банку забезпечити своєчасне та повне виконання своїх зобов'язань; оцінити ступінь реагування банку на зміну ситуації на ринку та проаналізувати здатність банку ефективно управляти операційним та інформаційним ризиком.

2. Визначено недоліки процесу оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів фінансової складової національної економіки України. Зокрема, виявлено недоліки таких методів діагностики, як бухгалтерський метод, експертний метод, метод рейтингування, використання скорингових моделей, метод оцінювання ризиків і нормативний підхід. Було встановлено відсутність комплексного підходу до оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів національної економіки, який би ґрунтувався на діагностиці стану усіх функціональних складових їх економічної безпеки.

3. Запропоновано модель створення та функціонування Центру підготовки та сертифікації фахівців з управління економічною безпекою у фінансовому секторі національної економіки. Виділено і конкретизовано такі важливі параметри запропонованої моделі, як мета функціонування Центру, рівні підпорядкування, форма фінансування його діяльності, завдання Центру, реалізація його функцій, передбачені форми навчання, форми перевірки здобутих компетенцій та процедура видачі сертифікатів. Функціонування такого центру в Україні дозволить досягнути світових стандартів підготовки фахівців у сфері забезпечення економічної безпеки на різних рівнях фінансової системи та у перспективі дозволить закласти підвалини професійного кадрового забезпечення процесу прийняття управлінських рішень у системі економічної безпеки національної економіки держави.

Список використаних джерел:

1. Бригінець О. О. Детінізація економіки як основа фінансової безпеки держави / О. О. Бригінець // Фінансове право. – 2014. – № 3. – С. 62-65.
2. Мартинюк В. П. Стратегія нейтралізації податково-боргових ризиків фінансової безпеки держави / В. П. Мартинюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2014. – Вип. 4. – С. 143-148.
3. Петрушевська В. В. Механізм формування і реалізації державної фінансової політики у процесі забезпечення безпеки економіки / В. В. Петрушевська // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 1. – С. 100-104.

4. Ревак І. О. Об'єкти та суб'єкти фінансової безпеки держави / І. О. Ревак, В. Ю. Прокопенко // Системи обробки інформації. – 2010. – Вип. 3. – С. 152-154.
5. Сидоренко П. О. Безпека фондового ринку в системі фінансової безпеки держави / П. О. Сидоренко // Інтелект XXI. – 2014. – № 2. – С. 94-103.
6. Шемаєва Л. Г. Концептуальні підходи до оцінки стану фінансової безпеки сектору державних фінансів України / Л. Г. Шемаєва // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2011. – № 1. – С. 111-118.
7. EU insurance legislation [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/finance/insurance/legislation/index_en.htm.
8. Вольскис Э. Как Solvency II изменит страховую отрасль в будущем [Электронный ресурс] / Э. Вольскис, А. Затковская // Analysisss технологии. – Режим доступа : <http://www.kpmg.com/BY/ru/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Press%20Releases/Documents/Solvency%20II.pdf>.
9. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків [Електронний ресурс]: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України №3755 від 17 березня 2005 року. – Режим доступу : <http://ua-info.biz/legal/baseit/ua-smezbr.htm>.
10. Insurance core principles and methodology / International association of insurance supervisors. – October 2003. – 52 p.
11. Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України № 306 від 08.09.2011. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.
12. Система CAMELS [Електронний ресурс] // Матеріали офіційного сайту Національного банку України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651.
13. Про схвалення процедур інспектування [Електронний ресурс]: Рішення Правління Національного банку України від 01.11.2016 № 393-рш. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=40919990>
14. A brief history of the Basel Committee / Bank for International Settlements [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf>.
15. Коваль С. Базель II: аналіз основних положень та можливості їх впровадження в Україні / С. Коваль // Світ фінансів. – 2008. – № 4. – С. 104-111.
16. Шпачук В. В. «Базель III»: етапи впровадження та методика оцінки [Електронний ресурс] / В. В. Шпачук // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – № 5. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=454>.
17. Науменков С. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи / С. Науменков // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2015. – № 12(177). – С. 39-47.
18. Association of Certified Fraud Examiners [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.acfe.com/>.

References:

1. Briginets, O. O. (2014) Detinization of the economy as the basis of state financial security. *Finansove pravo*, 3, 62-65 [in Ukrainian].
2. Martyniuk, V.P. (2014) Strategy of neutralization of tax-debt risks of financial security of the state. *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriya : Ekonomika i menedzhment*, 4, 143-148 [in Ukrainian].
3. Petrushevskaya, V.V. (2013) Mechanism of formation and realization of the state financial policy in the process of ensuring the safety of the economy. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 1, 100-104 [in Ukrainian].
4. Revak, I.O., Prokopenko, V.Y. (2010) Objects and subjects of financial security of the state. *Systemy obrobky informatsiyi*, 3, 152-154 [in Ukrainian].
5. Sidorenko, P.O. (2014) Security of the stock market in the system of financial security of the state. *Intelekt XXI*, 2, 94-103 [in Ukrainian].
6. Shemaeva, L.G. (2011) Conceptual approaches to assessing the state of financial security of the public finance sector of Ukraine. *Problemy i perspektivy rozvytku pidpryyemnystva*, 1, 111-118 [in Ukrainian].
7. EU insurance legislation [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/finance/insurance/legislation/index_en.htm [in English].
8. Volskis, E., Zatkovskaya, A. How Solvency II will change the insurance industry in the future. *Analysisss tekhnolohyy* [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.kpmg.com/BY/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Press%20Releases/Documents/Solvency%20II.pdf> [in Russian].
9. On Approval of Recommendations on the Analysis of the Activities of Insurers: Order of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine No. 3755 dated March 17, 2005 [Electronic Resource]. – Access mode: <http://ua-info.biz/legal/baseit/ua-smezbr.htm> [in Ukrainian].
10. Insurance core principles and methodology / International association of insurance supervisors. – October 2003. – 52 p [in English].
11. About the procedure of registration and licensing of banks, the opening of separate subdivisions: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine No. 306 dated September 8, 2011 [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11> [in Ukrainian].
12. CAMELS system. Materials of the official website of the National Bank of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651. [in Ukrainian].
13. About Approval of Inspection Procedures: Decision of the Board of the National Bank of Ukraine dated November 1, 2016 No. 393-p [Electronic Resource]. – Access mode: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=40919990> [in Ukrainian].

14. A brief history of the Basel Committee / Bank for International Settlements [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.bis.org/bcbs/history.pdf> [in English].
15. Koval, S. (2008) Basel II: Analysis of the main provisions and possibilities for their implementation in Ukraine. *Svit finansiv*, 4, 104-111 [in Ukrainian].
16. Shpachuk, V.V. (2012) "Basel III": stages of implementation and evaluation methods. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, 5 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=454> [in Ukrainian].
17. Naumenkov, S. (2015) Basel I, II, III: development of approaches for strengthening the regulatory basis *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika*, 12 (177), 39-47 [in Ukrainian].
18. Association of Certified Fraud Examiners [Electronic resource]. – Access mode <http://www.acfe.com/> [in English].

ZACHOSOVA Nataliia Volodymyrivna,

Dr. Sc. (Economics), Associate Professor,

Department of Management and Economic Security,

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

natazachosova@gmail.com

MANAGEMENT PROBLEMS OF FINANCIAL SUBSIDYS SECURITY IN ECONOMIC SECURITY SYSTEM OF THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

Abstract.

Introduction. State bodies and structures are taking measures to regulate the financial security of the national economy, but the financial system has a specific architecture, and the threats inherent in the activities of its participants are now unconventional, given the political and economic circumstances. In view of this, it is necessary to study the problems of organizing the process of effective management of the state of economic security of financial institutions in order to identify the reserves for raising the level of economic security of the national economy of Ukraine by strengthening the financial sector and improving the economic security of its active participants.

Purpose. The purpose of the study is to identify the problems of the effective management of the state of economic security of the entities of the national economy of Ukraine, which carry out their activities in the financial market, and the performance of which is the basis of the formation of the system of financial security of the state.

Methods. Method of theoretical analyses and graphical method are used.

Results. The features of the CAMELSO rating system and its possible use in the process of assessing the level of security of the banking component of the economic security of the national economy of Ukraine are established. The shortcomings of the process of assessing the level of economic security of the subjects of the financial component of the national economy of Ukraine are identified. The model of creation and functioning of the Centre for training and certification of specialists in economic security management in the financial sector of the national economy is proposed.

Originality. In the course of the study, two significant management problems were identified in ensuring the economic security of the financial subsystem of the economic security of the national economy of Ukraine: the lack of adequate information and analytical support for the adoption of management decisions and disadvantages in modern approaches to its receipt and the lack of qualified personnel for the professional performance of the management of economic security elements of the national economy of Ukraine.

Conclusion. The features of the CAMELSO rating system and the possibility of its use in the process of assessing the level of security of the banking component of the economic security of the national economy of Ukraine are established. The shortcomings of the process of assessing the level of economic security of the entities of the financial component of the national economy of Ukraine are identified. In particular, the deficiencies of such methods of diagnostics as accounting method, expert method, rating method, use of scoring models, method of risk estimation and normative approach were revealed. The lack of an integrated approach to assessing the level of economic security of the national economy subjects was established, which would be based on the diagnosis of the state of all functional components of their economic security. The model of creation and functioning of the Centre for training and certification of specialists in management of economic security in the financial sector of the national economy is proposed.

Keywords: information supply, national economy, economic security, financial security, human resources.

Одержано редакцією: 27.11.2017
Прийнято до публікації: 08.12.2017